

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาการใช้วารสารศิลปะของอาจารย์และนักศึกษาศิลปะในมหาวิทยาลัยของรัฐในด้านวัตถุประสงค์การใช้ แหล่งที่ใช้ อายุของวารสาร คุณลักษณะของวารสาร รายชื่อและสาขาวิชาของวารสาร ตลอดจนปัญหาในการใช้วารสาร ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. อาจารย์ศิลปะ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำในมหาวิทยาลัยของรัฐ ปีการศึกษา 2538 จำนวน 371 คน

2. นักศึกษาศิลปะระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ขึ้นไปในมหาวิทยาลัยของรัฐที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาต้นปีการศึกษา 2538 จำนวน 2,467 คน

ประชากรทั้ง 2 กลุ่ม รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 2,838 คน โดยมาจากคณะที่มีการเรียนการสอนศิลปะเป็นวิชาหลักในมหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 8 คณะใน 5 สถาบัน ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. คณะศิลปกรรมศาสตร์
2. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

4. คณะวิจิตรศิลป์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

5. คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์

6. คณะมัณฑนศิลป์

7. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

8. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

หมายเหตุ ทั้งนี้ไม่นับรวมอาจารย์และนักศึกษาที่มาจากภาควิชาดุริยางคศิลป์ และนาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากภาควิชาดังกล่าวเป็นสาขาที่มีการเรียนการสอนแตกต่างไปจากกลุ่มประชากรอื่น ๆ

ผู้วิจัยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมด 2,838 คน โดยใช้ตารางสุ่มกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1970) ซึ่งเป็นตารางสำเร็จรูปที่ใช้ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดความเชื่อมั่นในการประมาณค่าร้อยละ 95 กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรจำนวนทั้งหมด 350 คน เป็นอาจารย์ จำนวน 46 คน และนักศึกษาจำนวน 304 คน จากนั้นกระจายกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะและภาควิชาโดยจำกัดจำนวนกลุ่มตัวอย่างต่ำสุด 3 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 405 คน เป็นอาจารย์จำนวน 101 คน และนักศึกษาจำนวน 304 คน ดังตาราง ข.

ตาราง จ. จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

สถาบัน	คณะ	ภาควิชา	อาจารย์		นักศึกษา	
			ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย			(97)	(22)	(650)	(80)
1.1 คณะศิลปกรรมศาสตร์			20	6	138	17
1.1.1 ภาควิชาทัศนศิลป์			10	3	62	8
1.1.2 ภาควิชาอนุมิตศิลป์			10	3	76	9
1.2 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์			77	16	512	63
1.2.1 ภาควิชาเคหการ*			2	2	-	-
1.2.2 ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม			10	3	96	12
1.2.3 ภาควิชาวางแผนภาคและเมือง*			14	3	-	-
1.2.4 ภาควิชาออกแบบอุตสาหกรรม			15	3	85	11
1.2.5 ภาควิชาสถาปัตยกรรม			35	4	296	36
1.2.6 ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน			1	1	35	4
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น			(18)	(10)	(125)	(15)
2.1 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์			18	10	125	15
2.1.1 ภาควิชาเทคนิคสถาปัตยกรรม*			3	3	-	-
2.1.2 ภาควิชาผังเมือง*			1	1	-	-
2.1.3 ภาควิชาพื้นฐานสถาปัตยกรรม*			6	3	-	-
2.1.4 ภาควิชาสถาปัตยกรรม			8	3	125	15

ตาราง ข. จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (ต่อ)

สถาบัน คณะ	ภาควิชา	อาจารย์		นักศึกษา	
		ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
3. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่		(28)	(12)	(296)	(37)
3.1 คณะวิจิตรศิลป์		28	12	296	37
3.1.1 ภาควิชาจิตรกรรม		5	3	21	4
3.1.2 ภาควิชาประติมากรรม		5	3	57	7
3.1.3 ภาควิชาภาพพิมพ์		5	3	70	8
3.1.4 ภาควิชาศิลปะไทย		13	3	148	18
4. มหาวิทยาลัยศิลปากร		(127)	(42)	(818)	(101)
4.1 คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์		36	15	174	21
4.1.1 ภาควิชาจิตรกรรม		6	3	78	10
4.1.2 ภาควิชาประติมากรรม		8	3	45	5
4.1.3 ภาควิชาภาพพิมพ์		8	3	29	3
4.1.4 ภาควิชาศิลปะไทย		7	3	22	3
4.1.5 ภาควิชาทฤษฎีศิลป์*		7	3	-	-
4.2 คณะมัณฑนศิลป์		50	15	444	55
4.2.1 ภาควิชาเครื่องเคลือบดินเผา		8	3	60	8
4.2.2 ภาควิชาประยุกต์ศิลปศึกษา		11	3	131	16
4.2.3 ภาควิชาออกแบบภายใน		12	3	103	12

ตาราง ข. จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (ต่อ)

สถาบัน		อาจารย์		นักศึกษา	
คณะ	ภาควิชา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
	4.2.4 ภาควิชาออกแบบนิเทศศิลป์	11	3	91	8
	4.2.5 ภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์	8	3	59	11
4.3	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	41	12	200	25
4.3.1	ภาควิชาการออกแบบและการวางแผนชุมชนเมือง*	10	3	-	-
4.3.2	ภาควิชาเทคนิคสถาปัตยกรรม*	8	3	-	-
4.3.3	ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม*	9	3	-	-
4.3.4	ภาควิชาสถาปัตยกรรม	14	3	200	25
5.	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขต เจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง	(101)	(15)	(578)	(71)
5.1	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	101	15	578	71
5.1.1	ภาควิชานิเทศศิลป์	10	3	88	11
5.1.2	ภาควิชาวางแผนภาคและเมือง*	9	3	-	-
5.1.3	ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม	26	3	153	19
5.1.4	ภาควิชาสถาปัตยกรรม	35	3	173	21
5.1.5	ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน	21	3	164	20
รวม		371	101	2467	304

หมายเหตุ * หมายถึง ไม่ได้จัดให้เรียนเป็นวิชาเอกในระดับชั้นปริญญาตรี

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามระหว่างเดือน กันยายน-พฤศจิกายน 2538 มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างแบบสอบถามชนิดต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้วารสารทั้งในและต่างประเทศ
2. สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานในการวิจัยที่ทำการศึกษาคั้งนี้
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเรียนปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญทางสถิติการวิจัย
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปทดสอบ (Pre-Test) กับอาจารย์และนักศึกษาศิลปะจากคณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ คณะมัณฑนศิลป์และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยกระจายตามสาขาวิชา จำนวนทั้งสิ้น 40 คน เป็นอาจารย์ จำนวน 10 คน และนักศึกษา จำนวน 30 คน (ร้อยละ 10 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูล) โดยทำการทดสอบ 2 ครั้ง คือ ระหว่างวันที่ 11-15 ตุลาคม 2538 และระหว่างวันที่ 1-15 พฤศจิกายน 2538

ในการทดสอบแบบสอบถาม เป็นการทดลองที่สร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามและการใช้คำถามต่าง ๆ เพื่อให้การสื่อสารตรงกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ผลการทดสอบ ดังนี้

การทดสอบแบบสอบถามครั้งที่ 1

- 4.1 ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เข้าใจคำจำกัดความของ "วารสาร"
- 4.2 วารสารภาษาไทยบางชื่อ ผู้ตอบแบบสอบถามคุ้นเคยกับชื่อซึ่งปรากฏอยู่ที่

หน้าปกวารสารเป็นภาษาอังกฤษ จึงเสนอให้กำกับชื่อวารสารเป็นภาษาอังกฤษไว้ด้วย

4.3 ไม่มีการโยงเส้นประระหว่างข้อเลือกตอบและค่าระดับคะแนน ทำให้ไม่สะดวกแก่ผู้ตอบในการกาเครื่องหมายเพื่อกำหนดค่าระดับคะแนน

4.4 ในกรณีที่วารสารบางชื่อผู้ใช้ไม่เคยใช้ ไม่มีช่องกำหนดค่าคะแนนว่าไม่เคยใช้ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากรซึ่งมีสถานภาพเทียบเท่าหอสมุดกลาง แต่ไม่มีห้องสมุดคณะ ทำให้ไม่สามารถตอบได้ว่าไม่เคยใช้ห้องสมุดคณะ

การทดสอบแบบสอบถามครั้งที่ 2

4.5 การกำหนดรายชื่อวารสารในแบบสอบถาม โดยเรียงรายชื่อตามลำดับอักษร บางครั้งทำให้ผู้ตอบไม่สามารถจำวารสารบางชื่อได้ ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอให้บอกด้วยว่าวารสารนั้น ๆ เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาขาวิชาใด

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเนื้อหาตามข้อมูลที่ได้รับจากการทดสอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้เปลี่ยนรูปแบบคำถาม คำตอบ และเพิ่มเติมเนื้อหา ดังนี้

การปรับปรุงแบบสอบถามครั้งที่ 1

5.1 การให้คำจำกัดความของวารสาร ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างชื่อของวารสารที่ผู้ตอบแบบสอบถามคุ้นเคยไว้ 4 ชื่อ ได้แก่ วารสารบ้านและตกแต่ง บ้านและสวน Architectural Digest และ Art in America

5.2 วารสารภาษาไทยบางชื่อซึ่งมีชื่อปรากฏที่หน้าปกวารสารเป็นภาษาอังกฤษจะกำกับภาษาอังกฤษต่อท้ายไว้ด้วย เช่น อาร์ท เรคคอร์ด อิน ไทยแลนด์ (Art Record in Thailand) อาร์ค แอนด์ ไอเดีย (Arch and Idea) เป็นต้น

5.3 โยงเส้นประจากข้อเลือกตอบไปยังค่าระดับคะแนน เพื่อความสะดวกในการทำแบบสอบถาม

5.4 เพิ่มช่องกำหนดค่าระดับคะแนน "ไม่เคยใช้" ในหัวข้อแหล่งที่ใช่และรายชื่อและสาขาวิชาของวารสารที่ใช่

การปรับปรุงแบบสอบถามครั้งที่ 2

5.5 จัดเรียงรายชื่อวารสารใหม่ โดยจัดเรียงรายชื่อวารสารภายใต้สาขาวิชาของวารสารต่าง ๆ

ในการแบ่งสาขาวิชาของวารสาร ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการแบ่งสาขา ดังต่อไปนี้

1. ระบบจัดหมู่ของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน
2. การจัดแบ่งวรรณกรรมทางด้านศิลปะของสมาคมห้องสมุดศิลปะแห่งสหราชอาณาจักร
3. หลักสูตรการเรียนการสอนศิลปะของมหาวิทยาลัยศิลปากร

จากนั้นพิจารณานำระบบจัดหมู่ของหอสมุดรัฐสภาอเมริกันมาใช้ เนื่องจากเป็นระบบที่ห้องสมุดศิลปะส่วนใหญ่นิยมใช้มากที่สุด และเป็นระบบที่มีขอบเขตเนื้อหาสอดคล้องกับบทความในวารสารมากกว่าระบบอื่น สามารถจัดกลุ่มวารสารภายใต้สาขาวิชาจำแนกเป็น 7 สาขา ดังนี้

- 5.4.1 สาขาทัศนศิลป์ทั่วไป
- 5.4.2 สาขาสถาปัตยกรรม
- 5.4.3 สาขาการออกแบบทั่วไป
- 5.4.4 สาขาจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์
- 5.4.5 สาขาการออกแบบอุตสาหกรรม การออกแบบตกแต่ง และการออกแบบเครื่องประดับ
- 5.4.6 สาขาศิลปะสื่อผสมและการถ่ายภาพ
- 5.4.7 สาขาศิลปะหัตถกรรม

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ (ภาคผนวก ข) ซึ่งประกอบด้วย คำถามแบบแบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ภาควิชา คณะและมหาวิทยาลัยที่สังกัด มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด
- ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วารสารศิลปะในด้านวัตถุประสงค์การใช้ แหล่งที่ใช้ อายุของวารสาร และคุณลักษณะของวารสารที่ใช้ ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด
- ตอนที่ 3 รายชื่อวารสารศิลปะและสาขาวิชาของวารสารศิลปะที่ใช้ ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด
- ตอนที่ 4 ปัญหาการใช้วารสารศิลปะ และข้อเสนอแนะการปรับปรุงบริการวารสารในห้องสมุด ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามให้อาจารย์และนักศึกษา ศิลปะในมหาวิทยาลัยของรัฐจาก 8 คณะใน 5 สถาบัน จำนวนทั้งสิ้น 405 คน โดยการส่งและรับข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2538 - 31 มกราคม 2539 ได้รับแบบสอบถามที่เป็นข้อมูลครบถ้วนสามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 307 ชุด คิดเป็นร้อยละ 75.8 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC (Statistical Packages for Social Science For Personal Computer) ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ - 31 มีนาคม 2539 โดยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และกรณีที่ต้องการแสดงจำนวน ได้แก่ จำนวนผู้ใช้แหล่งต่าง ๆ จำนวนผู้ใช้วารสารชื่อต่าง ๆ จำนวนผู้ใช้สาขาวิชาของวารสาร และจำนวนผู้ประสบปัญหาต่าง ๆ

2. ค่าเฉลี่ยหรือมัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้วารสารศิลปะในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ แหล่งที่ใช้ อายุของวารสาร คุณลักษณะของวารสาร ชื่อวารสารที่ใช้ สาขาวิชาของวารสารที่ใช้ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้วารสาร ซึ่งมีคำตอบให้เลือกตอบได้ 4 ค่า โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

มาก	เท่ากับ	คะแนน 3
ปานกลาง	เท่ากับ	คะแนน 2
น้อย	เท่ากับ	คะแนน 1
ไม่เคยใช้, ไม่มีปัญหา	เท่ากับ	คะแนน 0

ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้มีความหมาย ดังนี้

2.50-3.00 หมายความว่า มาก

1.50-2.49 หมายความว่า ปานกลาง

1.00-1.49 หมายความว่า น้อย

3. ค่า T-test เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างในการใช้วารสารศิลปะของอาจารย์และนักศึกษาศิลปะ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย